

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. відділу докторантури та аспірантури

О. М. Волков

«26» 08 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

Ступінь вищої освіти	доктор філософії
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Кафедра	«Менеджменту та економіки морського транспорту»

Одеса - 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Аналітичний інструментарій економічних досліджень» розроблена відповідно до освітньої програми підготовки доктор філософії «Менеджмент морської галузі»

Розробник: Лисенко Наталія Степанівна., к.е.н., доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри «Менеджмент та економіка морського транспорту» Національного університету «Одеська морська академія»

Протокол від «25» серпня 2022 р. № 1

Завідувач кафедри Сотниченко Л.Л.

Секретар кафедри Бабаченко М.В.

Гарант ОНП Сенько О.В.

1. Загальний опис навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у аспірантів системи знань, вмінь та практичних навичок необхідних для проведення наукових досліджень, використання методів наукових досліджень, прийняття оптимальних рішень при дослідженні актуальних проблем у сфері економіки та менеджменту, а також набуття практичних навичок з інформаційно-аналітичного забезпечення економічних досліджень в дослідницькій та управлінській діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні положення та методи дослідження в економіці, аналітичні моделі та методи для підтримки прийняття управлінських рішень.

Дана дисципліна включає в себе: сучасний аналітичний інструментарій економічних досліджень та базові організаційні основи аналітичної складової наукових досліджень. Основні типи економічних задач, що вирішують науковці в процесі проведення наукових досліджень. Диференціація методів економічного дослідження залежно від поставлених цілей наукових досліджень та інформаційних можливостей. Сфери застосування окремих прийомів аналітичного дослідження.

Програма курсу «Аналітичний інструментарій економічних досліджень» сприяє засвоєнню універсальних і професійних компетенцій, що в свою чергу буде сприяти соціальній мобільності і успішності на ринку праці відповідно до міжнародних і національних вимог.

Силлабус складено відповідно до вимог освітньо-наукової програми «Менеджмент морської галузі» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент.

Мова навчання *українська*
Статус дисципліни *основна*

Навчальна дисципліна забезпечує набуття перелічених нижче загальних та спеціальні компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Компетентності:

ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках.

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, опрацьовувати наукову літературу з управління та адміністрування та ефективно використовувати нову інформацію з різних джерел.

Програмні результати навчання:

РН01. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми менеджменту державною та англійською мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

PH05. Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері менеджменту та у викладацькій практиці.

PH06. Здатність ідентифікувати, формулювати та/або вирішувати наукові або практичні проблеми в менеджменті морської галузі.

PH08. Розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни з менеджменту у закладах освіти.

Кількість кредитів *ЄКТС 2 кредити*

Форма підсумкового контролю *екзамен*

2. Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Успішне завершення програми навчальної дисципліни «Аналітичний інструментарій економічних досліджень» передбачає здобуття наступних результатів навчання за навчальною дисципліною.

- знати методологічні принципи, методи та інструменти економічних досліджень; розуміти та визначати доцільність їх застосування в обраній спеціальній сфері. Знати можливості інформаційних та комунікаційних технологій, сучасних програмних продуктів для забезпечення реалізації завдань дослідження та професійної діяльності в економіці та управлінні, методологічні підходи, на яких ґрунтуються традиційні і новітні аналітико-інструментальні засоби підтримки прийняття рішень в задачах з управління ;

- у м і т и здійснювати аналіз проблемних ситуацій, які виникають в ході управління діяльністю підприємства; застосовувати сучасні аналітико-інструментальні засоби для підтримки прийняття рішень в задачах з управління підприємством на стратегічному і тактичному рівнях, в розрізі окремих функціональних підсистем (маркетинг, виробництво, інвестиції, фінанси); застосовувати сучасні інформаційні технології в економічних дослідженнях та в управлінні;

- володіти методами та прийомами економічних наукових досліджень;
- аналізувати актуальні проблеми розвитку економічної науки та критерії вибору напрямку наукового дослідження; застосовувати набуті знання для подальшої наукової діяльності, вивчення інших дисциплін ;

3. Програма, структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Навчальне навантаження (години)			
	Кількість аудиторних годин*	Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні роботи
1	2	3	4	5
Тема 1. Сутність, особливості та види наукових досліджень	1	1		

Тема 2. Концептуальні основи наукового пізнання та загальнонаукова методологія досліджень .	1	1		
Тема 3. Емпіричні методи наукових досліджень:	2	1	1	
Тема 4. Теоретичні методи та комплексні прийоми дослідження та сфери їх застосування.	2	1	1	
1	2	3	4	5
Тема 5. Елементи теорії моделювання та аналізу факторних систем.	2	1	1	
Тема 6. Методи та прийоми дослідження стохастичних залежностей. Якісні прийоми експертного прогнозування.	2	1	1	
Тема 7. Сучасні технології оцінки ефективності управлінських рішень на основі візуального підходу	3	2	1	
Тема 8. Особливості та сфери застосування окремих економіко-математичних методів в аналітичних дослідженнях	3	2	1	
Тема 9.Інструментарій економічних досліджень.	2	1	1	
Тема 10. Механізм бенчмаркінгу	2	1	1	
Всього аудиторних годин	20	12	8	
Самостійна робота (години) з них на виконання індивідуального завдання **		40		
Загальний обсяг годин навчальної дисципліни		60		

4. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми
1	Емпіричні методи наукових досліджень
2	Абстрактно-логічні прийоми дослідження та сфери їх застосування
3	Використання кількісних описових прийомів дослідження.
4	Методи та прийоми дослідження стохастичних залежностей.
5	Сучасні технології оцінки ефективності управлінських рішень на основі візуального підходу
6	Особливості та сфери застосування окремих економіко-математичних методів в аналітичних дослідженнях
7	Інструментарій економічних досліджень
8	Методи порівняльної комплексної оцінки (елементи бенчмаркінгу):

5. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота призначена для поглиблення, розширення і закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях. Вона допомагає набути навички самостійної роботи з довідковою, навчальною і науковою літературою, державними і галузевими стандартами; підвищити якість самостійної проробки аспірантами навчальної інформації шляхом її конкретизації і цілеспрямованості.

Види самостійної роботи:

1. Робота по опрацюванню лекційного курсу.

2. Робота по вивченню окремих розділів курсу, не висловлюваних при читанні лекцій (що задаються викладачем).
3. Виконання практичних розрахунків, заданих викладачем.
4. Підготовка до практичних занять;
5. Виконання індивідуальних завдань (розрахункової роботи) .

Перелік тем, винесених на самостійне вивчення:

№ з/п	Назва теми
1.	Поняття наукового дослідження та вимоги до нього
2.	Методологія дослідницької діяльності як наукова проблема
3.	Наукові комунікації та сучасні наукові школи у соціально-економічній сфері, сучасні підходи до організації дослідницької роботи
4.	Застосування методів математичної статистики у науковому дослідженні
5.	Методи економічного аналізу
6.	Економіко-статистичні методи в економічних дослідженнях
7.	Експериментальний метод економічних досліджень
8.	Інформаційні технології фінансово-економічного аналізу

6. Методи контролю

Поточне оцінювання аспірантів здійснюється у вигляді демонстрації їх результатів навчання та оцінювання: усної відповіді на питання лекційного курсу або тестування знань з певного розділу (теми) або з певних окремих питань лекційного курсу; розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків тощо; виступу на практичних заняттях.

Підсумковий контроль проводиться для оцінювання якості засвоєння навчального матеріалу дисципліни з урахуванням результатів поточного контролю. Форма підсумкового контролю: *іспит*

Методи демонстрації результатів навчання за навчальною дисципліною

№ п/п	Результати навчання	Методи демонстрації
1	Знати методологічні принципи, методи та інструменти економічних досліджень, доцільність їх застосування в обраній спеціальній сфері.	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на заняттях, в дискусії
2	Знати можливості інформаційних та комунікаційних технологій, сучасних програмних продуктів для забезпечення реалізації завдань дослідження та професійної діяльності в економіці та управлінні	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом
3	Знати методологічні підходи, на яких ґрунтуються традиційні і новітні аналітико-інструментальні засоби підтримки прийняття рішень в задачах з управління та економіці.	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, виконання певних розрахунків
4	Уміти здійснювати аналіз проблемних ситуацій, які виникають в ході управління діяльністю підприємства в розрізі окремих функціональних	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з доповіддю, в дискусії, презентації результатів виконаних завдань, виконання певних розрахунків,

	підсистем (маркетинг, виробництво, інвестиції, фінанси);	розв'язання задач
5	Уміти застосовувати сучасні аналітико-інструментальні засоби для підтримки прийняття рішень в задачах з управління підприємством на стратегічному і тактичному рівнях	Розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків; виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом, презентації результатів виконаних завдань, стандартизовані тести
6	Уміти застосовувати сучасні інформаційні технології в економічних дослідженнях та в управлінні;	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з доповіддю, презентації результатів виконаних завдань
7	Уміти володіти методами та прийомами економічних наукових досліджень.	Усна відповідь на питання лекційного курсу, виступ на практичних заняттях з доповіддю, презентації результатів виконаних завдань, розв'язання задач
8	Уміти аналізувати актуальні проблеми розвитку економічної науки та критерії вибору напрямку наукового дослідження.	Розв'язання задач, вправ, виконання певних розрахунків, виступ на практичних заняттях з аналітичним оглядом.

7. Схема нарахування балів за навчальною дисципліною

Шкала оцінювання ВНЗ	Національна оцінка	Критерії оцінювання
A	відмінно	Аспірант проявляє особливі здатності, уміє самостійно добувати знання, без допомоги викладача знаходить і обробляє необхідну інформацію, уміє використовувати набуті знання й уміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні дарування й похилості
B	добре	Аспірант вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно вирішує вправи й завдання в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначно
C		Аспірант уміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; у цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є істотні, підбирати аргументи для підтвердження думок
D	задовільно	Аспірант відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання й розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких значна кількість істотних
E		Аспірант володіє навчальним матеріалом на рівні вище початкового, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
FX	не задовільно	Аспірант володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу

8. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття про науку, її сутність, мета, основні функції.
2. Наукове дослідження його основні ознаки та характеристики
3. Об'єкт, мета та етапи наукового дослідження.
4. Теоретична основа наукових досліджень.
5. Вимоги до наукових досліджень.
6. Основні види наукових досліджень.
7. Відмінності та спільні риси емпіричних та теоретичних досліджень.
8. Пізнавальний статус наукових законів.
9. Моделі розвитку науки. Пізнавальний принцип у методології.
10. Інструментарій синергетичного підходу.
11. Інформаційний підхід, культурологічний підхід та аксіологічний (ціннісний) підходи
12. Поняття та основні методи емпіричних досліджень.
13. Сучасні наукові підходи до дослідження та аналізу систем та процесів в економіці і менеджменті.
14. Технологія розробки проекту та програми емпіричного дослідження.
15. Методи емпіричних досліджень та особливості їх використання.
16. Статистичні методи у дослідницькому процесі.
17. Поняття про методологію і методи наукових досліджень.
18. Методи аналізу та синтезу в науковому дослідженні.
19. Індуктивний та дедуктивний метод пізнання.
20. Статистико-економічний метод дослідження.
21. Евристичні методи дослідження.
22. Елементи теорії моделювання та види моделей.
23. Графічні прийоми аналізу, їх види та особливості.
24. Детерміновані методи факторного аналізу та сфери їх застосування в економічних дослідженнях.
25. Сутність і різновидність експертних методів.
26. Методи індивідуального і групового експертного оцінювання.
27. Види експертних оцінок.
28. Кількісні параметри і показники експертного опитування.
29. Поняття оптимального прогнозу.
30. Критерії визначення якісного прогнозу.
31. Головні моделі та технології прийняття управлінського рішення.
32. Світоглядно-методологічні засади прийняття правильного управлінського рішення.
33. Методи порівняльної комплексної оцінки
34. Економіко-математичне моделювання мікрорівневих фінансових ситуацій.
35. Класифікація основних економіко-математичних методів управління підприємством.
36. Методи лінійного програмування, математична теорія ігор, математична теорія масового обслуговування
37. Поняття та класифікація інформаційного забезпечення наукових досліджень.
38. Роль і функції інформації.
39. Особливості інформаційного забезпечення та оформлення аналітичних досліджень.
40. Види інформації, що використовуються в аналітичних дослідженнях

41. Класифікація інформаційних джерел та формування раціонального потоку інформації.
42. Порядок обробки інформації в економічних дослідженнях.
43. Проведення аналітичної роботи в науково-дослідному процесі.
44. Основні вимоги до аналітичної інформації.
45. Поняття «бенчмаркінг»: суть, зміст, цілі і завдання.
46. Етапи проведення бенчмаркінгу.
47. Основні завдання та принципи бенчмаркінгу.
48. Види бенчмаркінгу.
49. Механізм бенчмаркінгових досліджень.

9. Рекомендована література

1. Антошкіна Л.І., Стеченко Д.М. *Методологія економічних досліджень* : підручник. Київ : Знання, 2015. 312 с.
2. Бірта Г.О., Бургу Ю.Г. *Методологія і організація наукових досліджень*: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2014. 142 с.
3. Важинський С.Е., Щербак Т.І. *Методика та організація наукових досліджень* : навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
4. Вартанова О.В., Шестер І.В. Бенчмаркінг інноваційного потенціалу промислового підприємства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. URL : http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_08/73.pdf.
4. Віглінський В.В., Терещенко Т.О., Савіна С.С. *Економіко-математичні методи та моделі оптимізації*: навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2016. 303 с.
5. Ганін В.І., Гурова К.Д. *Економічний аналіз: методологія, організація, методика, практикум* : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Харків: Видавництво Іванченка ІС, 2019. 329 с.
6. Грабовецький Б. Є. *Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрямки використання* : монографія. Вінниця : ВНТУ, 2010. 171 с.
7. Гук О. В., Головіна М. М. Бенчмаркінг як складова успішного розвитку підприємства. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки*. 2012. Вип. 30(1). С. 150-155.
8. Гуроров О.І. *Методологія та організація наукових досліджень*: навч. посібник. Харків: ХНАУ, 2017. 272 с.
9. Добронравова І.С. та ін. *Методологія та організація наукових досліджень* : навч. посіб. за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
10. *Економіко-статистичне моделювання*: навч. посібник / В.П. Кічор, Р.В. Фещур, А.І. Якимів, С.Б. Копитко; за ред. В.П. Кічора. Львів: Растр-7, 2017. 350 с.
11. *Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація)* : навч. посібник / за ред. Мазаракі А.А. Київ: Нац. торг.- екон. унт, 2011. 296 с.
12. Каламбет С.В., Іванов С.І., Півняк Ю.В. *Методологія наукових досліджень*: навч. посіб. Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.
13. Ковальчук В.В., Моїсеєв Л.М. *Основи наукових досліджень*: навч. посібник. 2-ге вид., перер. і доп. К.: Професіонал, 2004. 208 с.
14. Колесников О. В. *Основи наукових досліджень*: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
15. Костинець Ю.В. *Бізнес-аналітика в економіці, фінансах, маркетингу та управлінні*: навч. посіб. / С. А. Єрохін, М. М. Єрмошенко, І. Ю. Штулер, Ю. В. Костинець. Київ: Національна академія управління, 2020. 408 с.
16. Корягін М.В., Чік М.Ю. *Основи наукових досліджень*: навч. посібник. Київ : Алерта, 2014. 622 с.

17. Ліпич Л. Г. та ін Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. /; за ред. Л. Г. Ліпич. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 220 с
- 18/ Лисенко Н.С, Бурмака Л.А. Дослідження факторів, що впливають на активізацію інноваційної діяльності портів / «Менеджер. Вісник Донецького державного університету управління. Серія "Економіка". Маріуполь, ДонДУУ. №4(81)'2018. С. 43-51
19. Мазур О.В., Подвойська О.В., Радецька С.В. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Вінниця: Нова Книга, 2013. 120 с
20. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.
21. Швець Ф.Д. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. Рівне : НУВГП, 2016. 151 с.
22. Чумак В.Л., Іванов С.В., Максимюк М.Р. Основи наукових досліджень: підручник. Київ: НАУ, 2012. 360 с.
23. Чмиленко Ф.О., Жук Л.П. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Д.: РВВ ДНУ, 2014. 48 с.

10. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Освіта.ua. Менеджмент. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/management/>
2. Центр фінансово-економічних наукових досліджень. Бібліотека. URL: http://www.economics.in.ua/p/blog-page_45.html
3. Навчальні матеріали он-лайн. URL: <https://pidru4niki.com/menedzhment/>; <https://pidru4niki.com/ekonomika/>
4. TRADING ECONOMICS. URL: <https://tradingeconomics.com>
5. Офіційний сайт державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
6. Офіційний сайт департаменту статистики Організації Об'єднаних Націй. URL: <http://unstats.un.org/unsd/default.htm>
7. Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку та торгівлі України. URL: <http://me.kmu.gov.ua>
8. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
9. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://web.worldbank.org>
10. Офіційний сайт Світового економічного форуму. URL: <http://www.weforum.org>
13. Офіційний сайт Статкомітету СНД. URL: <http://www.cisstat.com>
14. Офіційний сайт Фонду миру. URL: <http://www.fundforpeace.org/global>
15. Асоціація Українських Банків. URL: <http://aub.org.ua>
16. Світовий ринок фрахту. URL: <http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/>.
17. Офіційний сайт Балтійської фрахтової біржі. URL: <http://www.balticexchange.com/>
18. Офіційний сайт журналу "Порти України". URL: <http://portsukraine.com/>
19. Review of Maritime Transport (Series). URL: [http://unctad.org/en/Pages/Publications/Review-of-Maritime-Transport-\(Series\).aspx..](http://unctad.org/en/Pages/Publications/Review-of-Maritime-Transport-(Series).aspx..)